

نگاه مقایسه‌ای میان آموزش و پرورش خلاق و سنتی

آموزش و پرورش در دنیای جدید چه می‌گوید؟

گروه اجتماعی

کامپیوترها امکان حضور در هر نقطه‌ای از جهان را داشته باشد و همه‌ی امور به شکل غیر فیزیکی انجام گیرد. به عنوان مثال در عصر مجازی این امکان فراهم آمده که یک دانش‌آموز ایرانی ساکن تهران بتواند وارد سیستم آموزش مدرسه‌ای در کشور هلند شده و در کلاس‌های درس شهر آمستردام شرکت نماید. طبیعتاً با چنین تحولاتی ما با تغییرات گسترده‌ای در آینده روبه‌رو خواهیم بود. تغییراتی که نوع نگرش ما را به ساختار آموزش و پرورش به عنوان یک نهاد تأثیرگذار متحول خواهد کرد و باید خود را برای این تغییرات آماده نمود. اما برای شناخت این تغییرات و تحولات که در حال رخ دادن است، لازم است این ویژگی‌ها را بشناسیم.

مدارس امروز اگر بر مبنای توجه به خلاقیت دانش‌آموزان بنا شده باشد، می‌تواند به آنها اجازه دهد که ذهنشان را تا هر کجا که می‌خواهند پرواز دهند؛ در حالی که در مدارس سنتی دانش‌آموز موجودی تابع و اطاعت‌پذیر قلمداد می‌شد. با توجه به اینکه بعد از انقلاب اطلاعاتی و مجازی ثابت شده است که آموزش زیربنای توسعه‌ی پایدار می‌باشد، لذا لازم است که نظام آموزشی ایران به سمت آموزش‌های خلاق پیش رود تا دانش‌آموزان ایرانی در طول دوره‌ی تحصیل بتوانند خود را بشناسند و ذهنشان را بر اساس ویژگی‌های دنیای جدید مطابقت دهند؛ یعنی بدانند که امروز علاوه بر اینکه شهروندان جامعه‌ی ایران هستند، شهروندان جامعه‌ی جهانی نیز هستند و از طریق اینترنت می‌توانند به سراسر جهان پرواز کنند.

جورج هامیلتون، جامعه‌شناس معتقد است: "دنیای فرامردن دنیایی است که با فکر و اندیشه باز رشد می‌کند و اگر در نظام آموزشی کشوری زمینه فکر باز را برای دانش‌آموزان فراهم نکنند، ذهن و احساس بچه‌هایی که محصول این سیستم هستند، دچار سنگ فکری و ایستایی خواهد شد." هامیلتون تأکید می‌کند که دانش‌آموزان را در مدارس رها کنیم و به آنها فرصت اندیشیدن در مورد مسایلی را که اطرافشان می‌گذرد بدهیم. اگر این رهیافت مورد توجه قرار گیرد، آموزش می‌تواند ظرفیت و استعداد درونی بچه‌ها را به فعلیت برساند. دانش‌آموزان عصر دیجیتال هر لحظه در حال کشف بخشی از دنیای اطرافشان هستند، دنیایی که چارچوب‌های آن را خلاقیت و اندیشه‌های نو تشکیل می‌دهد؛ لذا آموزش و پرورش ایران اگر بخواهد خلاق محور باشد، باید تلاش کند که زمینه‌ی مشارکت دانش‌آموزان را در دنیای مجازی و اطلاعات امروز فراهم نماید؛ چون اگر ما اقدامی نکنیم، آنها خود راه خود را انتخاب می‌کنند که ممکن است این راه بعضی اوقات با آسیب‌هایی نیز همراه باشد؛ لذا نباید فراموش کنیم که اینترنت هم فرصتی برای رشد و خلاقیت است و هم می‌تواند باعث نابهنجاری‌ها و کجروی‌هایی در رفتار انسان‌ها گردد. پس بهترین اقدام این است که پنجره‌ی کلاس‌های درس را رو به آفتاب علم بگشاییم تا هم معلمان و هم دانش‌آموزان و هم ایران از این نور بهره و سود ببرند.

با چه تحولات شگرف و عظیمی روبه‌رو هستند. به همین دلیل دیگر نمی‌توان با رویکردهای یک بعدی و خطی از بالا به پایین برای دانش‌آموزان دستورالعمل صادر کرد. مدرسه‌ها در حال تحولند. مدارس دپروز تلاش می‌کردند انسان‌هایی را تربیت کنند که در یادگیری دروس موفقند و می‌توانند در آینده چرخ‌های جامعه را به حرکت درآورند؛ اما مدارس امروز باید دانش‌آموزانی تربیت کنند که خلاق، نوآور و دارای مهارت‌های لازم برای زندگی در عصر شبکه‌ای باشند. در گذشته فقط امکان آموزش (یک بعدی) یعنی استفاده از تخته سیاه و گچ و کلاس‌های درس وجود داشت؛ اما امروز ضریب انتقال با ابزار سمعی و بصری مثل اینترنت (دو بعدی) که گوش و چشم را به کار می‌گیرد به حدی رسیده که به هیچ عنوان با دنیای سنتی قابل مقایسه نیست و در زمان کوتاهی حجم زیادی از اطلاعات جابه‌جا و منتقل می‌شود.

پیش‌بینی می‌شود با گسترش دنیای مجازی و فن‌آوری‌های ارتباطی، آموزش در فضای سه بعدی گسترش یابد به طوری که هر فرد با اتصال به سوپر

مدرسه‌ها روبه‌روز کسل کننده‌تر می‌شوند. دانش‌آموزان هر روز که می‌گذرد از رفتن به مدرسه گریزان‌تر و احساس ناراضی‌تری می‌کنند. هر قدر هم مربیان، معلمان و والدین تلاش می‌کنند که دانش‌آموزان را به درس خواندن و حضور جدی در کلاس تشویق کنند، نتیجه‌ی عکس حاصل می‌شود. نحوه‌ی آموزش نیاز به تحول اساسی دارد. تحولی که نه تنها در حوزه‌ی ابزاری، بلکه در زمینه‌ی نحوه یادگیری، شیوه‌های ارتباطی معلمان با دانش‌آموزان، توجه به انگیزه برای پیشرفت‌ها، مشوق‌ها و... را نیز شامل شود.

امروز با توجه به تغییر مفهوم آموزش و همه‌گیر شدن آن، آموزش و پرورش بالنده و خلاق مورد توجه بسیاری از کشورها قرار گرفته است. تجربه‌ی کشورهای اروپای شرقی و شوروی سابق نشان می‌دهد که دوران نگاه یک بعدی و دولت‌اندیشانه به آموزش و پرورش گذشته است. البته هنوز هم آموزش و پرورش در اکثر نقاط جهان با بودجه و شیوه‌های مورد پسند دولت اداره می‌شود. اما محدوده‌ی آموزش فراتر از این‌ها است. اگر ما آموزش و پرورش را به معنای عام معادل اجتماعی شدن و فرهنگی شدن تک‌تک مردم یک جامعه بدانیم، در آن صورت کانال‌های تأثیرگذار فراتر از مدرسه و دوران تحصیل خواهد بود.

امروز با توجه به رشد روزافزون فن‌آوری‌ها، رسانه‌ها و تحولات فرهنگی، ما با تغییرات عظیمی در زمینه علم و فن‌آوری روبه‌رو هستیم. امروز چشم‌ها و گوش‌های دانش‌آموزان، قبل از ورود به مدرسه، مصرف کننده میلیاردها تصویر از طریق رسانه‌ها، ماهواره‌ها و رایانه‌ها هستند. تصاویری که ذهن، فکر، احساس و ادراک آنها را متحول کرده است. ویلفردو تاردی، متخصص مسایل آموزشی معتقد است: "دانش‌آموزان در قرن بیست و یک با تحولات پیش‌بینی نشده‌ی بیشتری نسبت به دانش‌آموزان قرن بیستم روبه‌رو هستند، چون امروز نرم‌افزار بر سخت‌افزار و دانایی بر اقتصاد غلبه کرده است." این گفتار تاردی نشان می‌دهد که نظام‌های آموزشی در دوره جدید